

GOED BEHEER VAN NIET-HUISHOUELIJK, NIET-GEVAARLIJK AFVAL IN BRUSSEL

ACTIVITEITENVERSLAG VAN DE OPDRACHT - JAAR 2023

Datum van het verslag: 27/12/2023

GOED BEHEER VAN NIET-HUISHOUDELIJK NIET-GEVAARLIJK AFVAL IN BRUSSEL

*Monitors om bedrijven te begeleiden bij de verplichting
om niet-huishoudelijk afval te sorteren en beheren,
en bij het verbod om plastic zakken voor eenmalig gebruik ter beschikking te stellen.*

INHOUD

1. EDITO	1
2. SAMENVATTING VAN HET PROJECT	2
3. BEZOCHTE BEDRIJVEN (PROFIELEN, LOCATIE ENZ.)	4
4. RESULTATEN VAN DE BEZOEKEN (SLEUTELGEGEVENS ENZ.)	6
5. CONCLUSIE	13
6. BIJLAGEN	15
• Bijlagen 1: De uitdagingen, het waarom (ter herinnering)	15
• Bijlagen 2: Voorstelling van het project: verloop en tijdslijn (ter herinnering)	16
• Bijlagen 3: Methodologie en aangewende middelen	19

1. EDITO

Op 1 december 2016 keurde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest Brudalex goed. Dit wettelijk kader, dat sinds 23 januari 2017 in voege is, stelt het Gewest in staat over te schakelen op een circulaire economie door de administratieve rompslomp te verminderen en door de selectieve ophaling en het hergebruik van afvalstoffen te stimuleren.

Volgens deze wetgeving moeten producenten van niet-huishoudelijk afval deze afvalstoffen sorteren en het bewijs van het goede beheer ervan bijhouden. Bovendien mogen handelaars niet langer plastic zakken voor eenmalig gebruik (dikte van minder dan 50 micrometer) ter beschikking stellen van hun klanten.

Deze bepalingen gelden voor tienduizenden bedrijven of winkels in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De vele opleidings-, voorlichtings-, begeleidings- en sensibiliseringsacties van Leefmilieu Brussel bij het betrokken publiek sluiten aan op de acties van de Europese Unie om de naleving van milieuvoorschriften te verzekeren via de drie pijlers: stimuleren, controleren en sanctioneren.

De afdeling Inspectie en Vervuilde Bodems wou deze acties versterken door een team van monitors bezoeken te laten afleggen bij de handelaars om hen, door middel van sensibiliserende communicatie, te begeleiden bij de naleving van hun verplichtingen met betrekking tot het sorteren en beheren van afval en het verbod om plastic zakken voor eenmalig gebruik ter beschikking te stellen van hun klanten. Bij deze communicatie wordt hen ook gewezen op de risico's die zij lopen bij niet-naleving van de regels en op de redenen voor deze wetgeving.

2. SAMENVATTING VAN HET PROJECT (EXECUTIVE SUMMARY)

OM HET SORTEREN VAN AFVAL DOOR DE BRUSSELSE WINKELS TE VERBETEREN

In 2022 voerde Leefmilieu Brussel, met de steun van communicatiebureau VO Citizen, een proefproject uit om het selectief sorteren door de Brusselse buurtwinkels te verbeteren en te ontwikkelen, in overeenstemming met de geldende wetgeving.

Hiertoe werd een team van zorgvuldig opgeleide monitors en monitrices ingezet op het terrein om deze essentiële spelers in de gewestelijke economie te bezoeken. Zo heeft dit team in 2022 bijna 5000 winkels bezocht.

Gezien het belang van dit proefproject (zowel om de handelaars te sensibiliseren als om gegevens te verzamelen) wilde Leefmilieu Brussel dit project ook in 2023 voortzetten en heeft het de operationele uitvoering ervan opnieuw toevertrouwd aan het team van VO Citizen.

INFORMEREN, UITLEGGEN, VASTSTELLEN EN VERZAMELEN

De laatste jaren is de regelgeving inzake het beheren en sorteren van afval door bedrijven in belangrijke mate veranderd. Vanuit de ambitie om haar controleopdracht aan te vullen met preventieve sensibiliseringsacties heeft Leefmilieu Brussel dan ook dit team van monitors en monitrices opgericht, opgeleid en belast met de volgende duidelijk gedefinieerde operationele doelstellingen:

- de Brusselse winkels informeren over de relevante regelgeving die zij moeten naleven;
- indien nodig, de te volgen regelingen en de concrete uitvoeringsmodaliteiten ervan toelichten, met name bij handelaars voor wie het moeilijker kan zijn de wetgeving te begrijpen (omwille van de taal bijvoorbeeld);
- de naleving en de daadwerkelijke en concrete toepassing van deze regelgeving door de Brusselse buurtwinkels vaststellen;
- ter plaatse een aantal gegevens verzamelen waaruit, na compilatie, statistische conclusies en grote trends kunnen worden afgeleid om nieuwe inspecties en impactvolle communicatiecampagnes voor te bereiden.

INTERESSANTE LESSEN

Feit is dat het project, dankzij de gegevens die bij elk bezoek door de monitors en monitrices werden verzameld, kwalitatieve resultaten heeft opgeleverd waaruit interessante lessen kunnen worden getrokken om dit goede beheer van afvalstoffen door de Brusselse winkels nog te verbeteren. Zo bracht de ondernomen actie aan het licht in welke mate de regelgeving per grote afvalcategorie werd toegepast. Bovendien biedt het systeem om de bij elk bezoek verzamelde gegevens te compileren doelgerichte onderzoeksmogelijkheden waarmee specifieke acties kunnen worden uitgewerkt, indien dat nodig zou zijn (voor bepaalde types / sectoren van winkels bijvoorbeeld).

POSITIEVE RESULTATEN EN VERBETERINGSPISTES

De omvang van de operatie (uitgedrukt in aantal afgelegde bezoeken) is in feite al een eerste positief resultaat in termen van impact. Bovendien blijkt uit de feedback van de ingezette teams een over het algemeen zeer positief gevoel bij de bezochte handelaars, die de actie op prijs stelden omwille van zowel de informatieve als preventieve dimensie ervan.

De tweede editie van dit project heeft ook tot doel het project te optimaliseren, met het oog op toekomstige verlengingen ervan vanaf 2024. Het is immers belangrijk om uit dit initiatief constructieve lessen te trekken voor de toekomst. Dit is ook een van de ambities van dit project.

VERGELIJKING 2022 / 2023

Om deze gegevens maximaal te kunnen benutten, hebben wij sommige resultaten van eind 2022 vergeleken met die van de nieuwe editie van 2023.

Uiteraard moet bij deze vergelijkingen rekening worden gehouden met de beperkingen van het gebruikte systeem, met name met het feit dat in 2023 niet dezelfde winkels zijn bezocht als in 2022. Bovendien zijn de verschillen in algemeen profiel (sector, locatie / gemeente enz.) tussen beide jaren vrij groot.

Maar gezien de vergeleken aantallen (4964 bezoeken in 2022 en 4324 bezoeken in 2023) kunnen deze vergelijkingen toch interessante trends opleveren voor het project.

3. BEZOCHTE BEDRIJVEN

Het is hier de bedoeling een samenvatting te geven en voor te stellen van de profielen van de bedrijven die tijdens het project werden bezocht. Zo hebben wij ervoor gekozen de volgende sleutelgegevens in aanmerking te nemen.¹

AANTAL BEZOCHTE BEDRIJVEN

Tussen 17 maart en 30 november 2023 werden ongeveer 4324 Brusselse winkels bezocht.

TERRITORIALE VERDELING

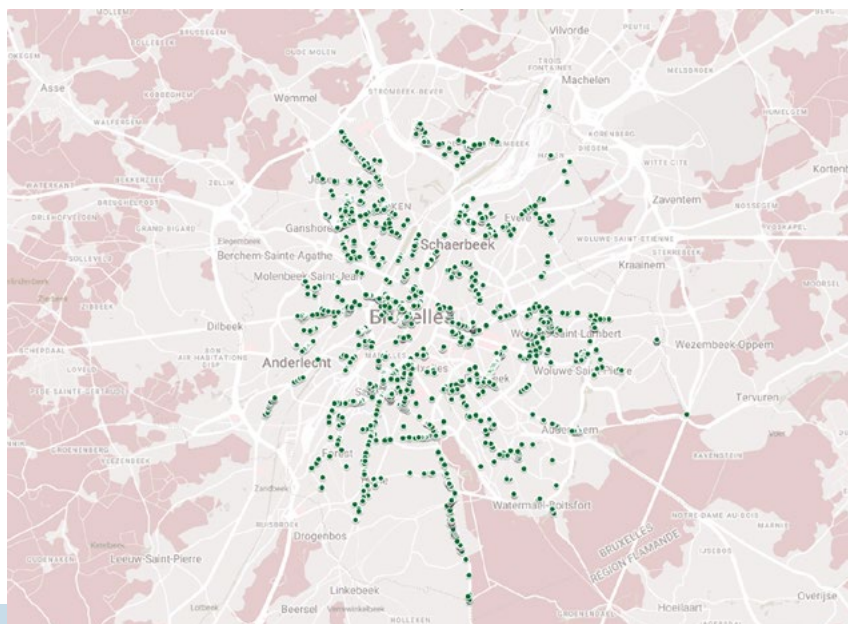
Dankzij de verdeling over de Brusselse gemeenten kon het hele grondgebied worden bestreken, zoals blijkt uit de volgende gegevens.

POSTCODE	GEMEENTE	BEZOEKEN
1000	Brussel (inclusief de gemeenten Haren, Laken en Neder-Over-Heembeek)	1086
1030	Schaarbeek	646
1040	Etterbeek	165
1050	Elsene	470
1060	Sint-Gillis	323
1070	Anderlecht	152
1080	Sint-Jans-Molenbeek	157
1081	Koekelberg	16
1082	Sint-Agatha-Berchem	41
1083	Ganshoren	20
1090	Jette	269
1140	Evere	71
1150	Sint-Pieters-Woluwe	88
1160	Oudergem	83
1170	Watermaal-Bosvoorde	60
1180	Ukkel	380
1190	Vorst	108
1200	Sint-Lambrechts-Woluwe	145
1210	Sint-Joost-ten-Node	39
	Andere	5
	TOTAAL	4324

¹ De bron van de gegevens die in dit verslag zijn verwerkt, is: EXTRACT 2023_17 mars du 30 novembre.xls

Bovendien werd een gedetailleerde kaart van deze bezoeken gemaakt die de precieze locatie van de bezochte bedrijven weergeeft².

KAART VAN DE BEZOCHTE WINKELS IN HET BRUSSELS GEWEST

VERDELING PER SECTOR

Indeling op basis van het veld Sector (I)

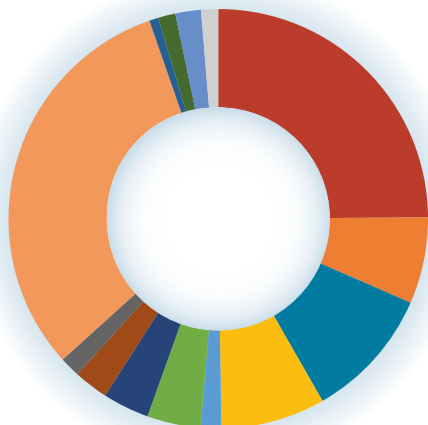
Door de bezochte winkels per grote sector te groeperen, komen we tot de volgende verdeling.

SECTOREN	
1 - Voedingswinkel (kruidenierswinkel, supermarkt, nachtwinkel, bakkerij, slagerij, kaaswinkel, thee, alcohol enz.)	1076
2 - Niet-voedingswinkel (kranten, tabak, apotheek enz.)	288
3 - Kleding, schoenen, modeaccessoires	440
4 - Persoonlijke verzorging, welzijn (cosmetica, parfumerie, spa, barbier, kapper enz.)	348
5 - Medische hulpmiddelen (opticiens, hoortoestellen enz.)	68
6 - Vrijtijdsbesteding (cultuur, kunst, sport, multimedia enz.)	179
7 - Binnenhuisinrichting, huishoudartikelen	155
8 - Doe-het-zelf en materialen, elektrische apparatuur	115
9 - Mobiliteit en toebehoren (auto's, moto's, boten, fietsen, skateboards, garages enz.)	68
10 - Horeca	1357
11 - Accommodatie	30
12 - Nachtleven	58
13 - Financiële en sociale diensten	85
Andere (te controleren)	57
TOTAAL	4324

² De kaart is te raadplegen op het volgende adres:
<https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1Ei1CpMU7jN1x2BfrcYcPFMZuqRT4Swl&ll=50.810118727317516%2C4.489649299999998&z=11>

Indeling van de bezochte winkels per sector

Magasin alimentaire (épicerie, supermarché, night-shop, boulangerie, boucherie, fromagerie, thés, alcools, etc.)	1076
Magasin non-alimentaire (journaux, tabac, pharmacie, etc.)	288
Vêtements et chaussures, accessoires de mode	440
Soins de la personne, bien-être (cosmétique, parfumerie, spa, barbier, coiffeur, etc.)	348
Accessoires médicaux (opticien, appareils auditifs, etc.)	68
Loisirs (culturels, artistiques, sportifs, multimédias, etc.)	179
Décoration, articles ménagers	155
Bricolages et matériaux, équipement électrique	115
Mobilité et accessoires (voitures, motos, bateaux, vélos, skateboard, garage, etc.)	68
Restauration	1357
Hébergement	30
Vie nocturne	58
Services financiers et sociaux	85
Autres (à vérifier)	57

4. RESULTATEN VAN DE BEZOEKEN (SLEUTELGEGEVENS ENZ.)

De monitors en monitrices van het project brachten dus 4324 bezoeken aan Brusselse winkels. Bij elk van deze bezoeken werd een aantal vragen gesteld aan de ontmoete personen en werden de antwoorden ingevoerd op de tablets die ter beschikking waren gesteld van deze teams. Zo konden alle verzamelde gegevens worden opgenomen in een spreadsheet voor het beheer / de verwerking van de gegevens, waardoor wij vandaag interessante statistische lessen uit dit project kunnen trekken.

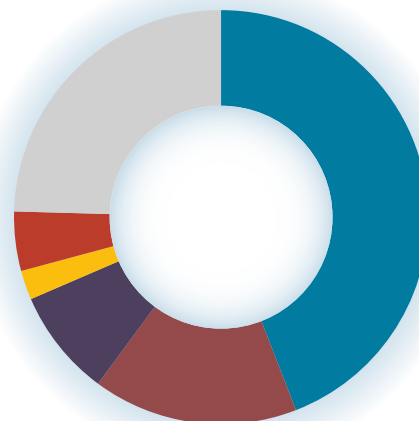
Wat de verwerking betreft, wilden wij in het bijzonder weten in welke mate deze winkels afval sorteerden, in welke mate zij een contract hadden met ophalers, en tot slot in welke mate zij verboden plastic zakken gebruikten. Dat zijn dus de gegevens die wij hier hoofdzakelijk wilden verzamelen en analyseren.

UNE ENTREPRISE SUR TROIS N'A PAS SOUHAITÉ (OU PAS PU) RÉPONDRE

Van de 4324 bezoeken resulteerde 31,34% (1355) in een "Weigering te antwoorden", en wel om de volgende redenen: winkel gesloten / verantwoordelijke afwezig / medewerking geweigerd / te druk.

Hieronder vindt u de globale onderverdeling van de ingevoerde antwoorden:

Pas de refus de réponse (NON)	1907
Commerce fermé	693
Pas de responsable	363
Refus de collaborer	99
Trop occupé	200
Sans explication (champ vide)	1062

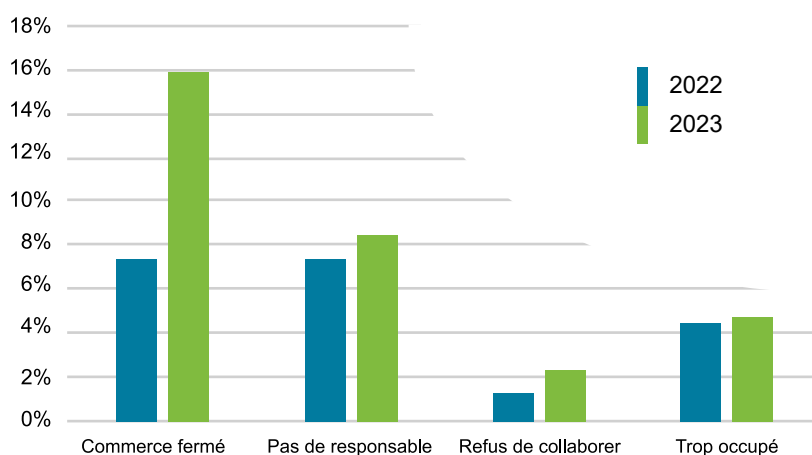

Redenen voor een "Weigering te antwoorden", aangehaald door de bezochte winkels

VERGELIJKING 2022 / 2023

Wanneer wij de bruikbare gegevens van 2023 hierover vergelijken met die van 2022, stellen wij de volgende verschillen vast:

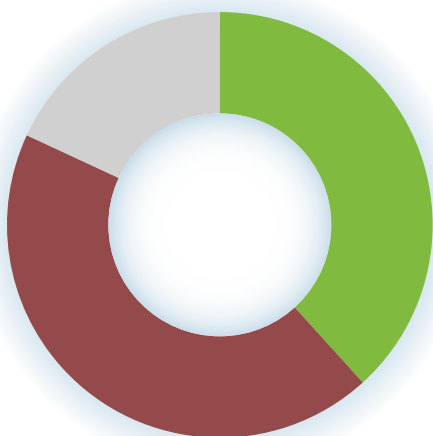

MEER DAN 4 OP DE 10 WINKELS WAREN NIET IN ORDE MET HUN SORTEERVERPLICHTING

De monitors en monitrices, die zorgvuldig waren opgeleid voor deze taken, moesten onder meer analyseren hoe het met het afvalbeheer van de bezochte winkels was gesteld en daarbij nagaan of dit beheer al dan niet kon worden beschouwd als “in orde”.

Deze gegevens zijn verkregen aan de hand van vaststellingen door de monitors en monitrices, rechtstreeks of na getuigenissen van de zaakvoerders van deze winkels.

Onderstaand diagram geeft deze resultaten weer:

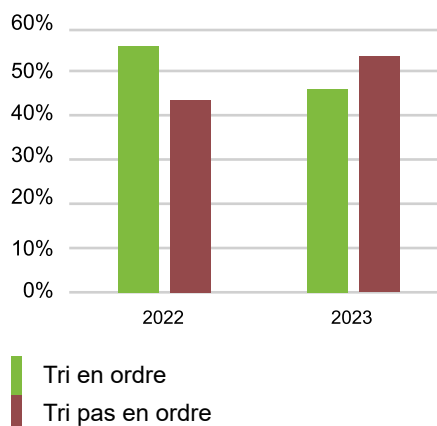
Sortering door de bezochte Brusselse winkels

Tri en ordre	1655	38,27%
Tri pas en ordre	1887	43,64%
Sans réponse (champ vide)	782	18,09%
TOTAL	4324	100%

VERGELIJKING 2022 / 2023

Si l'on compare les données exploitables obtenues en 2023 à celles de 2022 concernant cette qWanneer wij de bruikbare gegevens van 2023 hierover vergelijken met die van 2022, stellen wij de volgende verschillen vast.

Daarbij moet worden opgemerkt dat in 2023 782 keer “Geen antwoord (leeg veld)” was aangevinkt, terwijl dit veld in 2022 in 100% van de gevallen ingevuld was.

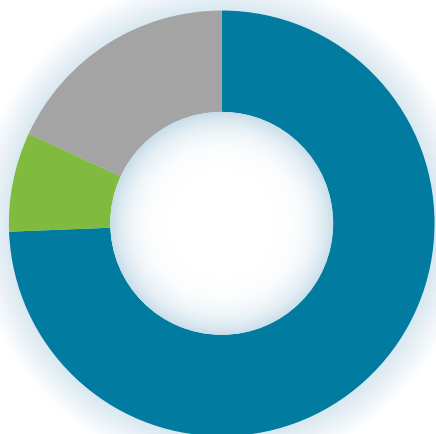
MINDER DAN EEN OP DE 10 WINKELS KAN EEN BEWIJS VAN AFVALBEHEER VOORLEGGEN (CONTRACT OF ATTEST)

Dit is een van de interessantste lessen uit de analyse die is gemaakt op basis van de gegevens die werden verzameld tijdens de bezoeken door de monitors en monitrices van het project.

De vaststelling is vrij ernstig, aangezien tijdens de 4324 afgelegde bezoeken slechts 326 (7,54%) bezochte winkels een bewijs van het beheer van hun afval door een bevoegd organisme konden voorleggen (door middel van een contract of attest), ook al is dat een wettelijke verplichting.

Contract / Attest niet voorgelegd tijdens het bezoek (antwoord NEE)	3216	74,38%
Contract / Attest voorgelegd tijdens het bezoek (antwoord JA)	326	7,54%
Geen antwoord (leeg veld)	782	18,09%
TOTAAL	4324	100%

Onderstaand diagram geeft deze gegevens weer:

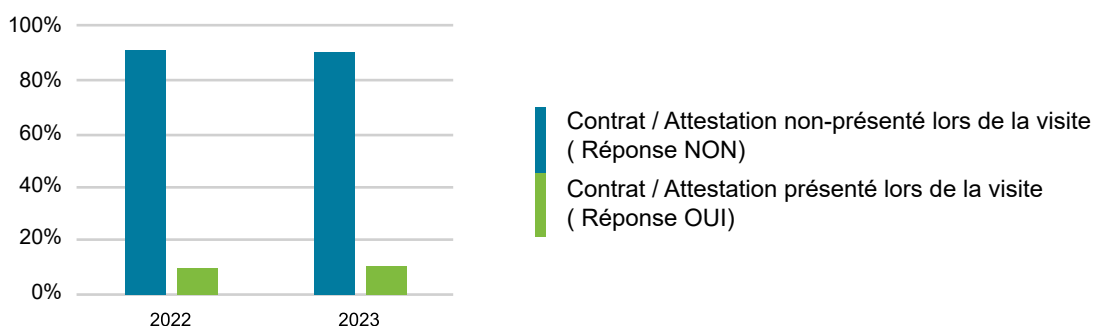

Contrat / Attestation non-présenté lors de la visite (Réponse NON)	3216
Contrat / Attestation présenté lors de la visite (Réponse OUI)	326
Sans réponse (Champ vide)	782

Voorlegging van een bewijs van afvalbeheer door de bezochte Brusselse winkels

VERGELIJKING 2022 / 2023

Wanneer wij de bruikbare gegevens van 2023 hierover met die van 2022 vergelijken zonder rekening te houden met het veld "Geen antwoord (leeg veld)", stellen wij vast dat de antwoordpercentages in beide jaren zeer gelijklopend zijn.

MEER DAN 4 OP DE 10 WINKELS VERKLAREN EEN BEWIJS VAN HET BEHEER VAN HUN AFVAL TE BEZITTEN (CONTRACT OF ATTEST)

Dit is een andere interessantste les uit de analyse die is gemaakt op basis van de gegevens die werden verzameld tijdens de bezoeken door de monitors en monitrices van het project.

Hoewel slechts 7,54% een bewijs kan voorleggen (zie hierboven), bevestigt dus bijna 42,46% van de bezochte winkels dit document (contract of attest) te bezitten.

De tabel en het diagram hieronder bieden een gedetailleerde weergave van deze gegevens:

Bevestigt / verklaart een contract of attest te bezitten	1836	42,46%
Bevestigt / verklaart geen contract of attest te bezitten	662	15,31%
Weet het niet (antwoord ONBEKEND)	160	3,70%
Geen antwoord (leeg veld)	1666	38,53%
TOTAAL	4324	100%

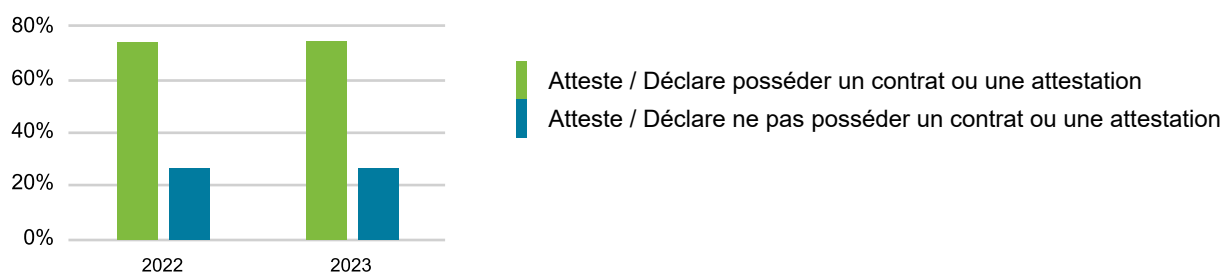

Atteste / Déclare posséder un contrat ou une attestation	1836
Atteste / Déclare ne pas posséder un contrat ou une attestation	662
Ne sait pas (Réponse INCONNU)	160
Sans réponse (Champ vide)	1666

Bevestiging van het bezit van een bewijs van afvalbeheer door de bezochte Brusselse winkels

VERGELIJKING 2022 / 2023

Wanneer wij de bruikbare gegevens van 2023 hierover met die van 2022 vergelijken (zonder rekening te houden met de velden “Weet het niet (antwoord onbekend)” en “Geen antwoord (leeg veld)”), stellen wij vast dat de antwoordpercentages van beide jaren elkaar heel dicht benaderen.

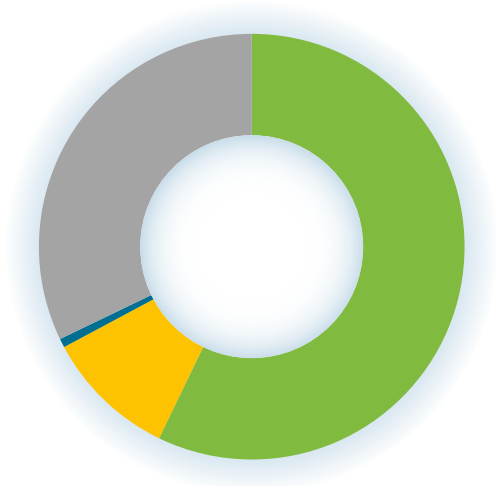
De volledige gegevens van de twee jaren (rekening houdend met de antwoorden in de velden “Weet het niet (antwoord onbekend)” en “Geen antwoord (leeg veld)”) zijn de volgende:

	2022		2023	
Bevestigt / verklaart een contract of attest te bezitten	1836	42,46%	2402	48,39%
Bevestigt / verklaart geen contract of attest te bezitten	662	15,31%	857	17,26%
Weet het niet (antwoord ONBEKEND)	160	3,70%	467	9,41%
Geen antwoord (leeg veld)	1666	38,53%	1238	24,94%
TOTAAL	4324	100%	4964	100%

SORTEREN VAN RESTAFVAL

Wat het restafval (witte zakken) betreft, blijkt uit de bezoeken door de monitors en monitrices dat ongeveer 57,17% van de ontmoete handelaars verklaart dit type afval te sorteren. Hieronder is de verdeling van de antwoorden nader weergegeven.

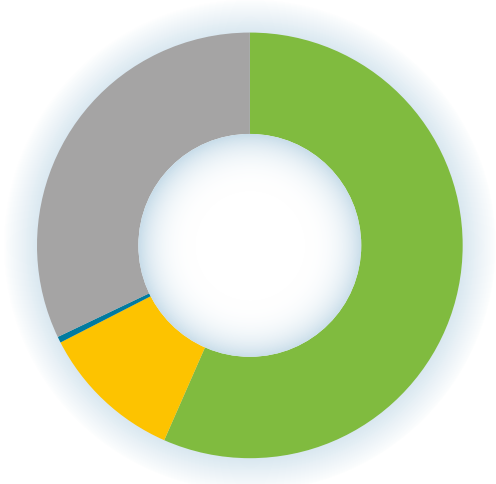
SORTEREN VAN RESTAFVAL

Ja	2.472	57,17%
Nee	433	10,01%
Niet van toepassing	29	0,67%
Geen antwoord (leeg veld)	1.390	32,15%
	4.324	100%

Sorteren van restafval door de bezochte Brusselse winkels

SORTEREN VAN PAPIER EN KARTON

Wat afval van het type papier en karton betreft, blijkt uit de door de monitors en monitrices afgelegde bezoeken dat meer dan de helft (56,59%) van de ontmoete handelaars verklaart papier en karton te sorteren. Hieronder is de verdeling van de antwoorden nader weergegeven.

SORTEREN VAN PAPIER EN KARTON

Ja	2.447	56,59%
Nee	470	10,87%
Niet van toepassing	20	0,46%
Geen antwoord (leeg veld)	1.387	32,08%
	4.324	100%

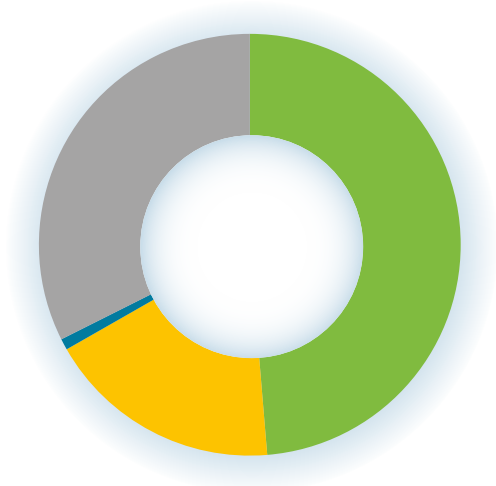
Sorteren van papier en karton door de bezochte Brusselse winkels

SORTEREN VAN PMD

Uit de afgelegde bezoeken bleek dat PMD-afval door iets minder dan 50% van de ontmoete handelaars wordt gesorteerd.

Hieronder de gedetailleerde gegevens.

SORTEREN VAN PMD

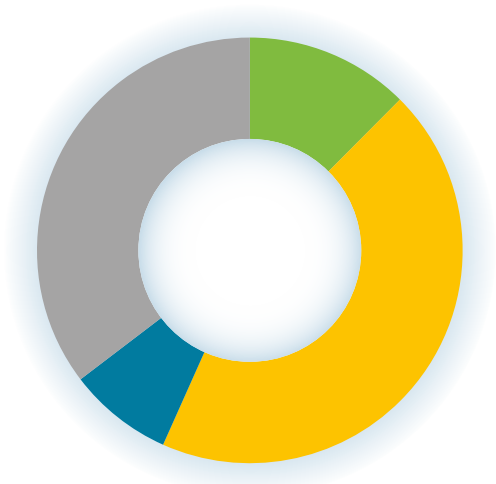
Ja	2.105	48,68%
Nee	781	18,06%
Niet van toepassing	37	0,86%
Geen antwoord (leeg veld)	1.401	32,40%
	4.324	100%

Sorteren van PMD door de bezochte Brusselse winkels

SORTEREN VAN GLAS

Het sorteren van glas bleek relatief weinig te gebeuren in de bezochte winkels. Bij de 4324 afgelegde bezoeken verklaarde iets meer dan 1 op de 10 bedrijven (12,47%) dit type afval te sorteren.

Hieronder de exacte cijfers.

SORTEREN VAN GLAS

Ja	539	12,47%
Nee	1.912	44,22%
Niet van toepassing	344	7,96%
Geen antwoord (leeg veld)	1.529	35,36%
	4.324	100%

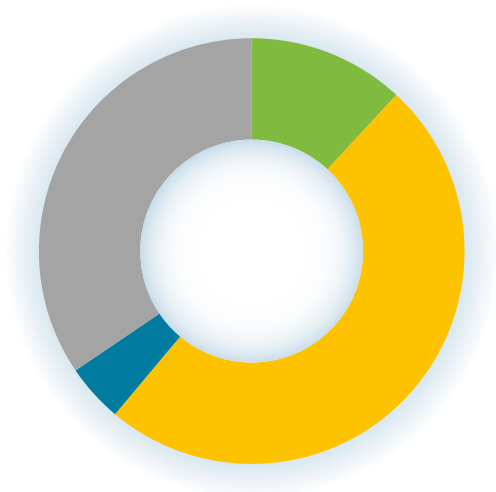
Sorteren van glas door de bezochte Brusselse winkels

SORTEREN VAN ORGANISCH AFVAL

Uiteraard is organisch afval een type afval dat niet door alle commerciële bedrijven wordt geproduceerd, maar vooral door die bedrijven die actief zijn in de sectoren voeding en horeca.

Uit de geanalyseerde cijfers (zonder sectorale segmentering) blijkt de mate van sorteren echter relatief laag te zijn (zie hieronder).

SORTEREN VAN ORGANISCH AFVAL

Ja	514	11,89%
Nee	2.128	49,21%
Niet van toepassing	191	4,42%
Geen antwoord (leeg veld)	1.491	34,48%
	4.324	100%

Sorteren van organisch afval door de bezochte Brusselse winkels

5. CONCLUSIE

Uit deze tweede editie van het project van bezoeken aan buurtwinkels door een team van monitors en monitrices, dat door Leefmilieu Brussel werd opgezet om zijn controlerende en sanctionerende activiteiten aan te vullen met preventieve sensibiliseringsacties, kon een aantal conclusies en lessen worden getrokken, waarvan sommige tegen de achtergrond van die van de vorige editie moeten worden bekeken (cf. ad-hocverslag).

VEELZEGGENDE RESULTATEN

Eerst en vooral, wat de resultaten betreft, blijkt uit het bereikte aantal (meer dan 4300 bezoeken) dat het systeem dat Leefmilieu Brussel met de steun van VO Citizien heeft opgezet, echt in staat is om belangrijke kwantitatieve doelstellingen te realiseren en dit over een periode van een jaar. Dit grote aantal weerspiegelt de inzet van de teams van Leefmilieu Brussel en VO Citizien, alsook de nauwkeurigheid en de geldigheid van het opgezette project in termen van inzetbaarheid.

Kwalitatief gezien, leverde de gehanteerde aanpak (bezoeken / vragenlijsten / analyse van de verzamelde gegevens) enkele interessante lessen op die, over het algemeen, de resultaten bevestigen van de controlebezoeken die vooraf werden afgelegd door de teams van Leefmilieu Brussel.

Feit is dat het verwerkingsbestand (Excel-spreadsheet) waarin alle verzamelde gegevens zijn opgenomen, een waardevol hulpmiddel is om nauwkeurige en doelgerichte aanvullende informatie te extraheren, meer bepaald om gedragsanalyses van deze buurtwinkels per sector te maken, indien dat nodig zou zijn.

EEN AANPAK DIE OP PRIJS WORDT GESTELD DOOR DE BRUSSELSE WINKELS

Opnieuw wordt bij deze tweede editie van het project een van de belangrijkste lessen bevestigd. Over het algemeen, zoals de betrokken monitors en monitrices konden bevestigen, stelde de overgrote meerderheid van de bezochte handelaars dit initiatief op prijs.

Globaal genomen zagen zij de aldus uitgevoerde buurtactie als een initiatief dat hen niet alleen in staat stelde beter te begrijpen wat de wetgeving van hen verwacht (pedagogische dimensie), maar ook om te anticiperen en zich voor te bereiden op toekomstige controle-interventies, die als minder prettig kunnen worden ervaren.

Door de commerciële bedrijven te bezoeken om hen advies te geven over, te herinneren aan / te informeren over de te volgen regels (in hun relatieve complexiteit) en samen met hen vast te stellen in hoeverre zij aan hun verplichtingen voldoen, geven deze monitors en monitrices in opdracht van Leefmilieu Brussel de gewestelijke overheid een dynamiek van begeleiding en partnerschap, die als zeer positief wordt ervaren.

In dit kader wijzen wij op het belang van het multiculturele en meertalige karakter van het team. Hierdoor is echt contact mogelijk met al deze winkels in al hun diversiteit, met respect voor al deze handelaars wiens gevoel dat zij tot de Brusselse gemeenschap behoren hierdoor alleen maar kan worden versterkt (naast de pedagogische voordelen en een beter begrip van de gebrachte boodschappen).

BELANGRIJKE LESSEN

Deze nieuwe ervaring heeft de facto het belang en de voordelen van het project aangetoond om op termijn het sorteren van afval door de Brusselse winkels te verbeteren.

Niettemin kunnen wij hieruit in het kader van continue verbetering ook optimaliseringspistes halen voor de voortzetting van dit project. Op dit vlak kunnen de volgende denkpistes worden overwogen.

De vaststellingsprocedures formaliseren / iets meer uitwerken

Feit is dat de vaststellingen door de monitors en monitrices tijdens de bezoeken (in de sorteerruimtes of met betrekking tot het aantal zichtbare zakken) kunnen / moeten worden verrijkt en aangevuld met meer gedetailleerde feedback (toegang tot de ruimtes, aanvullende opmerkingen enz.).

Het systeem voor gegevensverzameling / -verwerking optimaliseren

Het opgezette systeem (ter plaatse door de monitors en monitrices via tablet ingevulde formulieren / spreadsheet voor verzameling en beheer) werkt perfect. Niettemin zien wij dat het systeem, bij de verwerking van deze gegevens, nog kan worden verbeterd (bijvoorbeeld wat betreft de benaming van de antwoorden, het type mogelijke antwoorden dat iets meer gedetailleerd kan zijn enz.).

Op dit vlak is eind 2023, tegelijk met de vaststelling van de verwachte behoeften (in termen van analyses achteraf van de gegevens), een specifieke denkoefening uitgevoerd om het systeem te optimaliseren (vragenlijst / tablet) met het oog op de start van de nieuwe editie van deze actie in 2024.

De opvolging van de actie voorbereiden

Als uitvloeisel van het vorige punt lijkt de voorbereiding van de opvolging van de actie ons een interessante aanvullende denkoefening.

Welk gevolg moet aan deze bezoeken worden gegeven?

Hoe kunnen wij profiteren van de voordelen van deze bezoeken?

Welke bijkomende voordelen kunnen de teams van Leefmilieu Brussel uit deze bezoeken halen?

Al deze vragen kunnen het project verrijken en de kracht en waarde ervan verhogen. De organisatie van deze bezoeken is immers een bijzonder interessante opportuniteit om nuttige gegevens te verzamelen.

6. BIJLAGEN

Bijlage 1

DE UITDAGINGEN, HET WAAROM (TER HERINNERING)

DE WETGEVING NALEVEN

Sinds 2014 zijn de Brusselse bedrijven wettelijk verplicht om hun afval te sorteren volgens de geldende regelgeving (uitgezonderd papier / karton en dierlijke bijproducten³), met name die met betrekking tot niet-huishoudelijk, niet-gevaarlijk afval. Deze verplichtingen gelden niet alleen voor het sorteren, maar ook voor het beheer; daarom moeten deze Brusselse bedrijven ook betalen voor de verwerking van dit afval en de traceerbaarheid kunnen aantonen van de verwerker die hiervoor instaat.

Om de naleving van deze verplichtingen te garanderen, voert Leefmilieu Brussel regelmatig controles uit bij deze bedrijven, en vooral bij de buurtwinkels met een gevestigde naam, een bijzonder belangrijke sector in het Brussels Gewest en een producent van grote hoeveelheden niet-huishoudelijk, niet-gevaarlijk afval.

Zo werden tussen 2018 en de zomer van 2022 meer dan 2300 bezoeken afgelegd door de inspecteurs van Leefmilieu Brussel, goed voor 437 processen-verbaal en 278 administratieve boetes voor een totaalbedrag van meer dan 177.000 euro.

SENSIBILISEREN IN PLAATS VAN SANCTIONEREN

Sinds 2016 – 2017 heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zich sterk geëngageerd voor een ingrijpende overschakeling naar een meer circulaire, veerkrachtige en duurzame economie, met name door grote inspanningen te leveren om afval te beperken en verwerken.

Om deze belangrijke maatschappelijke transitie te begeleiden en te realiseren, onderneemt Leefmilieu Brussel tal van acties om de verschillende segmenten van de Brusselse bevolking – zowel het grote publiek als professionals en bedrijven – te informeren, te sensibiliseren, op te leiden en te begeleiden. Deze activiteiten passen in het door de Europese Unie vastgestelde kader om de naleving van milieuvorschriften te verzekeren op basis van de drie hoofdpijlers: stimuleren, controleren en sanctioneren.

Dit transitietraject van het Brussels Gewest vereist immers de medewerking van zoveel mogelijk mensen, de actieve deelname van alle geledingen van de samenleving.

Daarom wou Leefmilieu Brussel in 2022 zijn controle-/sanctieregeling aanvullen met preventieve sensibiliseringscampagnes bij deze buurtwinkels om hen te sensibiliseren en te informeren over de risico's met betrekking tot de niet-naleving van deze essentiële regels.

RESULTATEN OM VAN TE LEREN

In 2021 werd dus een proefproject "Monitors om bedrijven te begeleiden bij de verplichting om niet-huishoudelijk afval te sorteren en te beheren, en bij het verbod om plastic zakken voor eenmalig gebruik ter beschikking te stellen van klanten" gelanceerd, met communicatiebureau VO Citizen⁴ als partner. Concreet nam dit initiatief de vorm aan van een informatiecampagne voor handelaars, aangevuld met lokale sensibiliseringsacties door teams van monitors op het terrein.

Bij dit operationele experiment werd de formule in de eerste plaats toegepast op commerciële bedrijven met een gevestigde naam die kleine hoeveelheden afval produceerden. Het was immers gebleken dat bij dit publiek de kans het grootst was dat de milieuwetgeving met betrekking tot de productie van afval, en met name tot het gebruik van niet-reglementaire plastic zakken voor klanten, niet werd nageleefd⁵.

Dit verslag gaat dus over dit project, de uitvoeringsmodaliteiten en resultaten ervan, en heeft tot doel lessen op te leveren voor toekomstige operaties met vergelijkbare ambities.

³ Voor dierlijke bijproducten (DBP) geldt de sorteerverplichting sinds 1993, en voor papier / karton sinds 2013 – Zie Hoofdstuk 4)

⁴ www.vo-citizen.be

⁵ Databank "Inspectie" van Leefmilieu Brussel

Bijlage 2

VOORSTELLING VAN HET PROJECT (TER HERINNERING)

ALGEMENE CONTEXT VAN DE BRUSSELSE WETGEVING

In de Brusselse wetgeving met betrekking tot afvalbeheer zijn de verplichtingen vastgelegd waaraan natuurlijke en rechtspersonen in het Brussels Gewest moeten voldoen.

Onderstaande tijdlijn bevat de belangrijke data voor de uitvoering van dit wettelijke kader.

DUIDELIJKE VERPLICHTINGEN

Zoals in de specifieke rubriek op de website van Leefmilieu Brussel⁶, wordt onderstreept, zijn de verplichtingen voor de Brusselse bedrijven zowel duidelijk als samenhangend.

Deze verplichtingen zijn:

1. **Het beheer van hun afval kunnen aantonen** op een van de volgende manieren:
 - het bestaan van een contract, afgesloten met een geregistreerde afvalophaler, of
 - de attesten van ophaling, afgeleverd door een geregistreerde afvalophaler, of
 - de attesten van verwerking, afgeleverd door een vergunde afvalverwerkingsinstallatie.
2. **Zakken of containers gebruiken die zijn geïdentificeerd** door hun geregistreerde ophaler.
3. **De volgende categorieën afval scheiden en sorteren :**
 - gevaarlijk afval
 - papier, karton
 - PMD⁷: plastic flessen en flacons / metalen verpakkingen / drankkartons
 - glasafval van kleurloze en gekleurde verpakkingen
 - plantenafval (groenzones en tuinen)
 - afval waarvoor een terugnameplicht geldt: gebruikte frituurvetten en -oliën / accu's en batterijen / afgedankte elektrische en elektronische apparatuur / enz.⁸
 - afval van dierlijke bijproducten

STRATEGISCH KADER VAN HET PROJECT: VOOR WIE EN WAAROM

Het initiatief, dat door Leefmilieu Brussel met de operationele steun van VO Citizien is gelanceerd, past in een strikt gedefinieerde strategische benadering.

Precieze doelstellingen

De doelstellingen van dit project "Monitors om bedrijven te begeleiden bij de verplichting om niet-huishoudelijk afval te sorteren en te beheren, en bij het verbod om plastic zakken voor eenmalig gebruik ter beschikking te stellen van klanten" zijn dus de volgende:

- de preventie en geïndividualiseerde communicatie naar de handelaars en bedrijven toe versterken;
- de controle-/sanctieregeling aanvullen met preventie-/voorlichtings-/sensibiliseringsacties voor bedrijven;
- de betrokken professionals sensibiliseren, motiveren, informeren en opleiden in verband met de juiste manier om hun verplichtingen na te komen

⁶ <https://leefmilieu.brussels/pro/wetgeving/verplichtingen-en-vergunningen/beheer-sortering-en-inzameling-van-niet-huishoudelijk-afval-verplichtingen-en-procedure>

⁷ De naleving van de PMD-voorschriften is verplicht voor bedrijven en professionals; zij worden dan ook verzocht contact op te nemen met hun afvalophaler om de uitvoering van deze nieuwe aanpak te organiseren.

⁸ De gedetailleerde lijst staat op de specifieke pagina van de website van Leefmilieu Brussel: <https://leefmilieu.brussels/pro/wetgeving/verplichtingen-en-vergunningen/beheer-sortering-en-inzameling-van-niet-huishoudelijk-afval-verplichtingen-en-procedure#1-wat-zijn-de-verplichtingen>

Een zorgvuldig geïdentificeerd doelpubliek

Opdat dit initiatief samenhangende resultaten zou opleveren en om de boodschappen af te stemmen op de behoeften en de realiteit op het terrein, bestaat het doelpubliek van deze operatie uit buurtwinkels met een gevestigde naam. Die zijn immers talrijk aanwezig in Brussel en produceren grote hoeveelheden afval⁹.

De inrichtingen op deze lijst van bedrijven waarvoor het project bedoeld is, werden zorgvuldig geselecteerd na analyse van de beschikbare gewestelijke en gemeentelijke gegevens.

De acties werden bij voorrang uitgevoerd op de locaties die als het meest problematisch worden beschouwd, op het vlak van naleving van de milieuwetgeving of openbare netheid in het algemeen. Ook werd voorrang gegeven aan plaatsen waar een groot aantal kleine winkels zijn geconcentreerd (doorgaans de winkelstraten).

In hoofdstuk 6 van dit verslag zetten we de profielen van deze bedrijven uiteen die als doelpubliek voor deze actie werden gekozen.

EEN PRAGMATISCHE AANPAK

Heel concreet werd voor dit project een zorgvuldig opgeleid en goed omkaderd meertalig team van zeven personen aangeworven en ingezet (de monitors en monitrices). Dit team werd ingezet op het terrein om deze Brusselse buurtwinkels te bezoeken.

Heel 2022 lang doorkruisten deze monitors en monitrices het grondgebied van het Brussels Gewest om de verantwoordelijken van deze bedrijven uitleg te geven en te sensibiliseren over hun wettelijke verplichtingen in verband met het sorteren en beheren van afval.

Bij deze ontmoetingen met de handelaars verstrekte het door Leefmilieu Brussel ingezette team nauwkeurige, gepaste en op maat toegesneden informatie om hen zo goed mogelijk te adviseren over de wijze waarop zij deze wetgeving kunnen naleven. Bovendien beschikten zij over speciale ondersteuningsmaterialen (brochures, vragenlijsten, checklists enz.) om deze taken uit te voeren.

In de volgende hoofdstukken zetten wij de gebruikte operationele methodologie uiteen, alsook de gedetailleerde profielen van de bezochte bedrijven.

⁹ Bron: databank "Inspectie" van Leefmilieu Brussel.

Bijlage 3

METHODOLOGIE EN AANGEWENDE MIDDELEN

Gezien zowel zijn uitdagingen als zijn voorbeeldfunctie werd dit initiatief van Leefmilieu Brussel bedacht en uitgevoerd in het kader van een doordachte werkmethodologie. Die beruiste op de volgende pijlers.

PROJECTSTURING EN -BEHEER

Om te zorgen voor een perfecte operationele uitvoering van het project door het team van VO Citizen dat met deze opdracht was belast, werd een duidelijk werkkader vastgelegd.

Coördinatie en opvolging

Er werd een gezamenlijk Stuurcomité opgericht (van Leefmilieu Brussel en VO Citizen). De planning, aansturing en weergave van de activiteiten van dit specifieke comité werden toevertrouwd aan een speciaal voor dit project aangeworven Projectleider.

Dit Stuurcomité vergaderde vijf keer tussen april en november 2023. Bij deze vergaderingen werden de resultaten van de ondernomen acties voorgesteld aan de vertegenwoordigers van de betrokken organisaties.

Partnerschappen voor meer efficiëntie

Om de impact van het project te optimaliseren, ging het verantwoordelijke team samenwerken aan met enkele belangrijke Brussels spelers, waaronder:

- hub.brussels, het Brussels Agentschap voor Bedrijfsondersteuning - Local Partnerships Coordination
- de handelaarsverenigingen
- BECI – Brussels Green Network
- UCM en UNIZO

Zo kon het team, in het bijzonder dankzij hub.brussels, de handelaarsverenigingen van elke wijk nauwkeurig identificeren. Deze kregen een rol toebedeeld in het project, meer bepaald om de handelaars vooraf te informeren over de komst van monitors in hun wijk.

EEN VELDTEAM AANGEPAST AAN DE BEHOEFTE

De leden van dit team, die door Leefmilieu Brussel en VO Citizen samen werden opgeleid, werden overigens gekozen om hun talenkennis, die er mee voor zorgt dat de overgebrachte boodschappen en informatie goed worden gecommuniceerd, met respect voor de culturele diversiteit van Brussel.

Dit meertaligheidsvereiste werd ingevoerd na eerdere inspecties door Leefmilieu Brussel, waarbij was gebleken dat een van de grootste hinderpalen waardoor inbreuken niet werden verholpen, verband hield met het feit dat sommige Brusselse handelaars geen van beide gewestelijke talen begrepen.

Dit team van perfect tweetalige (Frans / Nederlands) monitors en monitrices is daarom samengesteld uit personen die ook de volgende talen beheersen: Engels, Arabisch, Spaans, Moldavisch, Roemeens en Russisch.

OPGELEID EN UITGERUST

Om deze belangrijke opdracht tot een goed einde te brengen, kon het op het terrein ingezette team van monitors en monitrices gebruikmaken van de volgende technische middelen.

Taken

Bij het voorbereiden van deze opdracht werd het aan deze veldwerkers toevertrouwde mandaat nauwkeurig gedefinieerd in drie grote lijnen:

1. Informatie verstrekken over de regels met betrekking tot afvalbeheer

2. Latere inspecties gemakkelijker maken

Hierbij gaat het erom dat deze monitors en monitrices ervoor zorgen dat handelaars welwillend staan tegenover een latere inspectie. Deze controles hebben betrekking op de doeltreffendheid van het selectief sorteren van afval, de mogelijkheid om het goede beheer van dit afval aan te tonen en de conformiteit van de zakken die aan klanten worden aangeboden.

3. De vragenlijst invullen op de tablets

Deze monitors en monitrices kregen de beschikking over digitale tablets, waarop checklists stonden die moesten worden ingevuld bij elk bezoek. De te verzamelen informatie had onder meer betrekking op de aanwezigheid van een verantwoordelijke ter plaatse, het uitgevoerde selectief sorteren en de beschikbare bewijzen, alsook de administratieve bedrijfsgegevens (btw-nummer, telefoon, naam, contactgegevens enz.).

Met het oog op de goede uitvoering van deze taken door het verantwoordelijke team werden twee proefdagen georganiseerd. Hierbij werden de verantwoordelijke monitors en monitrices ingezet op het terrein en begeleid door inspecteurs van Leefmilieu Brussel. Tijdens deze proefdagen konden meer bepaald de tools worden getest waarover het team kon beschikken (zie hierna).

Opleiding

De monitors en monitrices van het project werden opgeleid door zowel de experts van Leefmilieu Brussel – voor kwesties in verband met afvalbeheer in het Brussels Gewest (wettelijke verplichtingen, methoden om selectief te sorteren, beschikbare middelen enz.) – als door het team van VO Citizen – voor de relationele en communicatieve dimensie van hun opdracht. Zo werden speciale ondersteuningsmaterialen en tutorials gemaakt en gebruikt voor deze opleidingen.

Tools op het terrein

Opdat elk bezoek de verwachte resultaten zou opleveren in termen van verzamelde gegevens, traceerbaarheid en verwerking, werden bovendien specifieke tools ontwikkeld en ter beschikking gesteld van het team dat deze bezoeken moest uitvoeren.

Waaronder:

- een online vragenlijst, in te vullen op de tablets¹⁰.
- een bezoekschrift waarin, stap voor stap, de te voeren gesprekken met de handelaars worden uiteengezet, van de toelichting van hun komst tot de te trekken conclusies;
- informatieboekjes en -brochures over het beheer van bedrijfsafval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- kledij waardoor zij identificeerbaar zijn als “Monitor voor afvalbeheer”.

10 Deze online vragenlijst is te raadplegen op de volgende adress: <https://besurvey.vo-citizen.be/nl/report>

EEN GOED GEOLIEDE OPERATIONELE METHODOLOGIE

Met het oog op een zo nauwkeurig mogelijke omkadering en opvolging van de bezoeken door het team van monitors en monitrices op het terrein, werd een nauwkeurige en geformaliseerde methodologie aangenomen door het Stuurcomité van het project.

Dit voorzag in de naleving van de volgende stappen:

1. Aan het begin van elke maand keurt het Stuurcomité de lijst van te bezoeken Brusselse winkels goed, op voorstel van de Projectleider (en dankzij de bestanden die de afdeling Local Partnerships Coordination van hub.brussels, het Brussels Agentschap voor Bedrijfsondersteuning, zo vriendelijk was te verschaffen).
2. Zodra de lijst met bezoeken is goedgekeurd, organiseert en verdeelt het team de bezoeken over de monitors en monitrices.
3. De te bezoeken winkels worden vooraf geïnformeerd via een e-mail waarin de bedoeling van het bezoek wordt verduidelijkt, met in bijlage informatieve documenten over het sorteren van afval en het verbod op het gebruik van plastic zakken voor eenmalig gebruik.

Zo zijn de monitors en monitrices klaar om de aan hen toevertrouwde taken zo goed mogelijk uit te voeren.

INFO   02 776 76 75
WWW.ENVIRONNEMENT.BRUSSELS

Redactie: VO Citizen

Leescomité: Joris GEYPEN, Vincent CAUCHIE, Géry HUBIN

Verant. Uitg.: B. Dewulf & B. Willocx - Havenlaan 86C/3000 - 1000 Brussel

